

BLIŠČ MONAKA ... ŠE MNOGO VEČ

GEOGRAFIJA

RAZISKOVALNA NALOGA

ENEJ ŠNELER, 4. LETNIK

TOMAŽ PŠENICA

2025

SREDNJA GRADBENA, GEODETSKA, OKOLJEVARSTVENA ŠOLA IN STROKOVNA
GIMNAZIJA LJUBLJANA

POVZETEK

Čudovite mediteranske plaže, jahte, prestižni avtomobili, luksuzne vile, igre na srečo... Najpogosteje so to prve asociacije, ki jih dobimo ob besedi »Monako«. Ta naloga pa poleg tega ta biser Azurne obale obravnava še z nekoliko drugačne perspektive.

Raziskava se osredotoča na prikazovanje Kneževine Monako iz geografskih, družboslovnih, zgodovinskih in še mnogih drugih vidikov. Vsebuje vse prelomne zgodovinske, kulturne in ostale dogodke, ki so vplivali na razvoj Monaka, kot ga poznamo danes na mnogo različnih področjih.

KLJUČNE BESEDE: naravna dediščina, kulturna dediščina, demografija, politični sistem, športna aktivnost, trajnostni razvoj

ABSTRACT

Beautiful Mediterranean beaches, yachts, prestigious cars, luxury villas, gambling... Most often, these are the first associations that come to mind when we hear the word 'Monaco'. This research also looks at this pearl of the Côte d'Azur from a slightly different perspective.

The research presents the Principality of Monaco from geographical, social, historical and many other aspects. It contains all the groundbreaking historical, cultural and other events that influenced the development of Monaco as we know it today in many different areas.

KEY WORDS: natural heritage, cultural heritage, demography, political system, sports activity, sustainable development

KAZALO VSEBINE

1.	Uvod	6
2.	Geografski pregled	7
2.1.	Lega in velikost	7
2.2.	Podnebje	7
2.3.	Sosednje države in lega na Azurni obali	7
2.4.	Naravne in geološke značilnosti	8
3.	Zgodovinski pregled	9
3.1.	Začetki Monaka in antična zgodovina	9
3.2.	Srednji vek: prihod dinastije Grimaldi	9
3.3.	16.–18. stoletje: boj za neodvisnost	10
3.4.	19. stoletje: Napoleon in modernizacija	10
3.5.	20. stoletje: politična stabilnost in gospodarski vzpon	11
3.6.	21. stoletje: trajnostni razvoj in digitalna preobrazba	11
4.	Gospodarstvo	12
4.1.	Ključni sektorji gospodarstva	12
4.2.	Širitev gospodarstva	13
4.3.	Gospodarska stabilnost	13
5.	Arhitektura	14
5.1.	Zgodovinska arhitektura	14
5.2.	Obdobje Belle Époque	15
5.3.	Sodobna arhitektura in širitev na morju	16
6.	Šport	17
6.1.	Formula 1 – Monaco Grand Prix	17
6.2.	Nogomet	18
6.3.	Atletika	18
6.4.	Jadranje in vodni športi	18
6.5.	Tenis	19
6.6.	Avtomobilizem in motociklizem	19
6.7.	Podpora športu	20
7.	Kulturna dediščina in umetnost	21
7.1.	Monako-Ville	21
7.2.	Eksotični vrt (Jardin Exotique)	21
7.3.	Glasba in gledališče	22
7.4.	Likovna umetnost	22
7.5.	Balet Monte-Carlo in druge plesne aktivnosti	22
7.6.	Književnost	23
7.7.	Filmska industrija	23
7.8.	Tradicije in praznovanja	23
8.	Družbeni in politični sistem	24
8.1.	Izvršilna veja oblasti	24
8.2.	Zakonodajna veja oblasti	24

8.3. Pravosodni sistem	24
8.4. Družbeni sistem in demografske značilnosti	25
8.5. Varnost in zunanji odnosi	26
9. Trajnostni razvoj in prihodnost Monaka	27
9.1. Okoljski izzivi	27
9.2. Trajnostne politike	27
9.3. Raba obnovljivih virov in krožno gospodarstvo	27
9.4. Varstvo morskega okolja	28
9.5. Trajnostni turizem	28
9.6. Prihodnost Monaka: smeri razvoja	28
10. Rezultati ankete in razprava	29
11. Zaključek	33
12. Viri in literatura	34
13. Priloga – anketa	37

KAZALO SLIK

Slika 1: Lokacija Monaka.....	7
Slika 2: Sredozemsko podnebje.....	7
Slika 3: Nica	7
Slika 4: Relief Monaka	8
Slika 5: Monaška zastava	9
Slika 6: Grb Monaka	9
Slika 7: Monako pred Francosko-monaškim sporazumom	10
Slika 8: Grace Kelly in Rainier III.	11
Slika 9: Plaža Larvotto (1930).....	12
Slika 10: Knežja palača	14
Slika 11: Monaška katedrala	15
Slika 12: Monte Carlo Casino	15
Slika 13: Monte Carlo Casino in Hôtel de Paris.....	15
Slika 14: Primera monaških ulic.....	16
Slika 15: Mareterra	16

Slika 16: Floris Mareterre.....	16
Slika 17: Charles Leclerc.....	17
Slika 18: Trasa dirkališča	17
Slika 19: Grb AS Monaco	18
Slika 20: Stade Louis II.	18
Slika 21: Monaco Yacht Club	19
Slika 22: Yacht Club de Monaco.....	20
Slika 23: Poster za Monte-Carlo Rally 2025	20
Slika 24: Poster za Zgodovinski Monte-Carlo Rally 2025.....	20
Slika 25: Knez Albert II. na OI.....	21
Slika 26: Oceanografski muzej.....	22
Slika 27: Akvarij.....	22
Slika 28: Eksotični vrt	22
Slika 29: James Bond – Zlato oko	24
Slika 30: Božično-novoletna čestitka Alberta II.....	26
Slika 31: Monaški evrokovanci	27
Slika 32: Asociacije.....	33

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Najmanjše evropske države.....	30
Graf 2: Največje evropske države	31
Graf 3: Slovenija po velikosti.....	32
Graf 4: Lociranje Monaka	32

1. UVOD

Navdih za raziskavo se navezuje na šolsko ekskurzijo novembra 2023, ko smo z oddelkom T3A v okviru skupnega razrednega projekta Odgrnimo tančico majhnosti (tudi pod vodstvom Tomaža Pšenice) obiskali tako Monako kot tudi Nico, Cannes in druge znamenitosti Azurne obale. Na tem tridnevnem potovanju me je kneževina prepričala na številnih področjih. Najbolj sta mi ostali v spominu čistoča mestnih ulic ter kompleksna in učinkovita ureditev infrastrukture.

Nadaljevanje se navezuje tudi na anketo, ki sva jo z mentorjem izvedla v štirih oddelkih na naši srednji šoli (SGGOŠ.StG Ljubljana), ter dveh oddelkih na OŠ Ob Rinži v mojem domačem kraju – Kočevju. Anketa je priložena na koncu naloge, njen namen pa je bil izvedeti, kako dobro dijaki ter učenci poznajo kneževino in kje na zemljevidu se nahaja. Poleg tega anketa vsebuje tudi dve vprašanji, ki se navezujeta na poznavanje Evrope kot kontinenta, ob čemer izvemo tudi, ali anketiranci vedo, kam se uvršča Slovenija v kategoriji velikosti po površini.

Raziskovalno vprašanje in hipoteza:

Raziskava se ukvarja z glavnim vprašanjem:

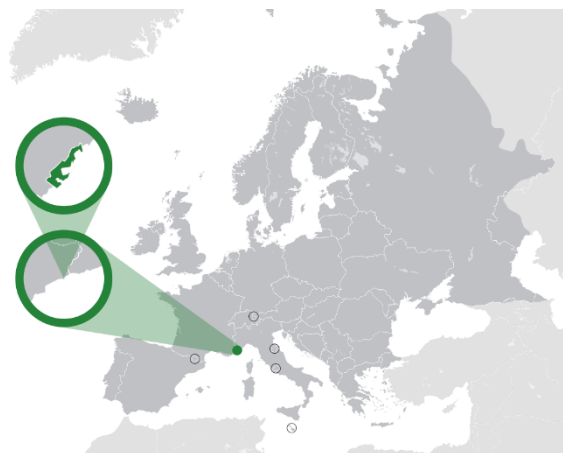
- Kakšen zunanji vtis daje Kneževina Monako na nas kot skupnost in kaj je privedlo do tega?

Na podlagi podatkov, zbranih med pisanjem tega raziskovalnega dela, lahko predpostavimo naslednji hipotezi:

- **Množično zanimanje za šport in motošport med mladostniki:** Na tem področju imata zasluge tudi vrhunska slovenska kolesarja Primož Roglič in Tadej Pogačar, ki imata v kneževini stalno prebivališče.
- **Mediji:** Živimo v času socialnih omrežij, kjer lahko zasledimo neskončno mnogo informacij. Monako je s svojim bliščem velikokrat tarča svetovnih medijev, ki pa seveda to mestno državo prikazujejo v njeni najsvetlejši luči, kamor spada tudi njen luksuzni način življenja.

2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ

Monako je ena najmanjših držav na svetu, vendar pa je najbolj gosto poseljena v svetovnem merilu. Nahaja se v Zahodni Evropi ob obali Sredozemskega morja, na jugu Francije blizu italijanske meje. Kljub svoji majhnosti je Monako znan po svoji raznolikosti pokrajine, edinstvenem podnebju in izjemni legi ob Azurni obali.

Slika 1: Lokacija Monaka

2.1. LEGA IN VELIKOST

Monako leži na jugovzhodu Francije, ob obali Sredozemskega morja, in zavzema skupno površino, ki znaša le **2,02 km²**, ki vključuje tudi ozemlje, pridobljeno z nasipavanjem morja – to znaša več kot 20%. Tako se uvršča med najmanjše suverene države na svetu, takoj za Vatikanom. Njegova meja s Francijo meri 5,47 kilometra, obala pa je dolga 3,83 kilometra. Glavno “mesto” države je Monako-Ville, ki je ena izmed 10 uradnih četrti kneževine, medtem ko je Monte-Carlo najbolj znan zaradi igralnic in luksuznega življenjskega sloga. Vsaka izmed njih pa na svoj način prispeva k raznolikosti države.

2.2. PODNEBJE

Slika 2: Sredozemsko podnebje

Monako ima sredozemsko podnebje, za katerega so značilne mile zime in topla, sončna poletja. Povprečna letna temperatura je približno 16 °C, povprečna januarska temperatura je okoli 8 °C, julijska pa dosega 26 °C. Padavine so redke in znašajo približno 800 mm na leto, predvsem v obliki kratkih, intenzivnih nalivov.

Sončno vreme in ugodne temperature skozi vse leto so ključni dejavnik pri razvoju turizma. Prav tako omogočajo številne dejavnosti na prostem, kot so jadranje, golf in sprehodi ob obali.

2.3. SOSEDNJE DRŽAVE IN LEGA NA AZURNI OBALI

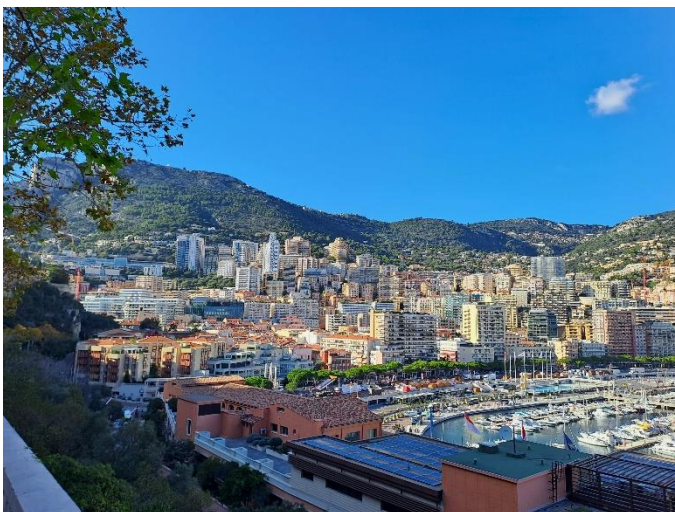
Monako meji izključno na Francijo, z izjemo južne meje, ki se odpira na Sredozemsko morje. Lega na Azurni obali, znani tudi kot Francoska riviera, omogoča dostop do bližnjih mest, kot so Nica (20 km zahodno), Cannes in italijansko mesto Ventimiglia (8 km vzhodno). Ta strateška lega prispeva k priljubljenosti Monaka kot turistični destinaciji in povezuje kneževino z evropskimi prometnimi omrežji.

Slika 3: Nica

2.4. NARAVNE IN GEOLOŠKE ZNAČILNOSTI

Monako leži na apnenčasti podlagi, kar omogoča stabilnost za velike gradbene projekte, kot so stolpnice in umetne razširitve ozemlja. Teren je večinoma hribovit, z višinsko razliko, ki sega od 0 m na obali do 163 m na hribu **Mont Agel**, ki je najvišja točka Monaka. Zaradi teh značilnosti ima država terasasto strukturo, kar omogoča panoramske razglede na Sredozemsko morje. Čeprav nima naravnih gozdov ali večjih vodnih virov, je narava kljub temu pomemben element kneževine. Ob obali je mogoče najti čudovite pečine, prodnate plaže in skalnate zalive.

Slika 4: Relief Monaka

Čeprav kneževina po mnogih mnenjih geografov ni neposredno del tipičnega alpskega območja, je zaradi svoje bližine Primorskim Alpam in svoje politične zavezanosti k trajnostnemu razvoju postala polnopravni član **Alpske konvencije**, ki je začela delovati leta 1995.

3. ZGODOVINSKI PREGLED

3.1. ZAČETKI MONAKA IN ANTIČNA ZGODOVINA

Monako ima dolgo zgodovino, ki sega več kot 2500 let v preteklost. Območje je bilo naseljeno že v prazgodovini, pozneje pa so tu prebivali stari Liguri, ljudstvo, ki je živelo na severozahodni obali Italije in v južni Franciji. Ime "Monako" izvira iz grškega imena "Monoikos," ki pomeni "osamljen hišni bog." Ta izraz se nanaša na starogrško svetišče, posvečeno Herkulu, ki so ga pomorščaki častili na tem območju.

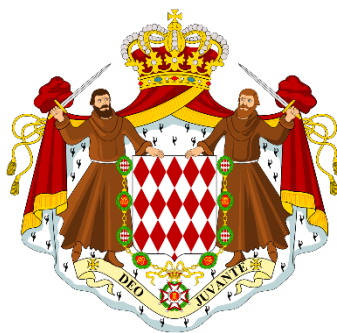
V 6. stoletju pr. n. št. so se na območju naselili Feničani, sledili pa so jim Grki in Rimljani. V času rimskega cesarstva je bil Monako pomembna pristaniška točka, kjer so trgovali z različnim blagom.

3.2. SREDNJI VEK: PRIHOD DINASTIJE GRIMALDI

Leta 1191 je bilo ozemlje Monaka podeljeno Genovski republiki, ki je začela graditi utrdbo in razvijati pristanišče. Vendar so notranji konflikti v Genovi omogočili, da je leta 1297 družina Grimaldi prevzela nadzor nad Monakom. **François Grimaldi**, preoblečen v menihov habit, je s svojimi privrženci zavzel utrdbo Monako, kar velja za začetek dinastične vladavine Grimaldijev. Zaradi tega dogodka je François Grimaldi dobil vzdevek »Malizia« (Zvijačni). Od tod tudi motiv za monaški grb, ki vsebuje dva meniha, ki v rokah držita meč. Leta 1339 pa je bila uradno sprejeta tudi zastava kneževine, kot jo poznamo danes. To jo uvršča med najstarejše zastave, inspiracija za rdeči in beli vodoravni pas pa izhaja iz grba, saj je služila kot njegova poenostavljena različica.

Slika 5: Monaška zastava

Slika 6: Grb Monaka

V naslednjih stoletjih so se Grimaldiji morali boriti za ohranitev nadzora nad Monakom, saj so se pogosto spopadali s svojimi sosedi, zlasti z Genovo. Kljub temu jim je uspelo utrditi svojo oblast in leta 1419 so odkupili vse pravice do Monaka od Genovske republike, kar je uradno potrdilo njihovo samostojnost.

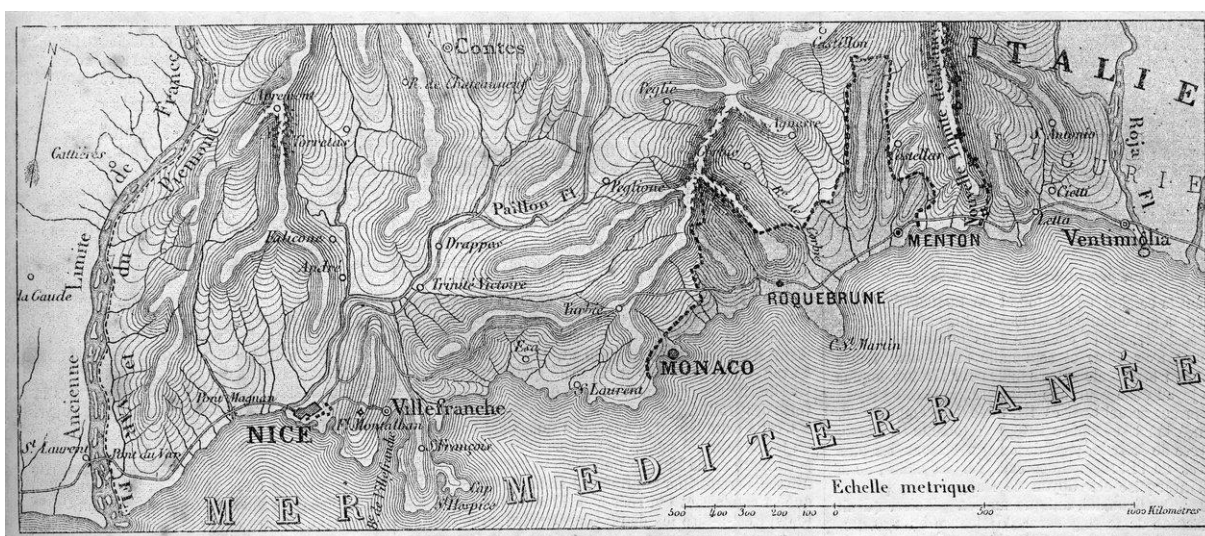
3.3. 16.–18. STOLETJE: BOJ ZA NEODVISNOST

Med 16. in 18. stoletjem je Monako večkrat prešel pod zaščito večjih evropskih sil. Leta 1524 je Monako postal protektorat Španije, ki je nudila vojaško zaščito v zameno za nadzor nad utrdbo in pristaniščem. Ta dogovor je trajal več kot 130 let.

Leta 1641 je Monako (Knez Honoré II.) prekinil vezi s Španijo in podpisal Pogodbo iz Peronija s Francijo. Ta pogodba je zagotovila neodvisnost Monaka, čeprav je kneževina postala tesno povezana s Francijo. To obdobje je zaznamovalo tudi razcvet kulture in arhitekture, saj so Grimaldiji vlagali v gradnjo palače in širitev mesta.

3.4. 19. STOLETJE: NAPOLEON IN MODERNIZACIJA

V začetku 19. stoletja je med Napoleonovimi vojnami Monako padel pod francosko oblast. Po Napoleonovem padcu leta 1815 je bilo ozemlje Monaka vključeno v Kraljevino Sardinijo. Toda leta 1861 je kneževina z dogovorom iz Francije ponovno pridobila popolno neodvisnost, s čimer pa je tudi izgubila 80% svojega ozemlja, ki je vključevalo tudi mesti Menton in Roquebrune. Ta dogovor imenujemo Francosko-monaški sporazum, ki je ustrezal tako Monaku, ki je dobil odškodnino, kot tudi mestoma, ki sta želeli bolj stabilno gospodarsko prihodnost, ki je Monako takrat ni mogel zagotoviti.

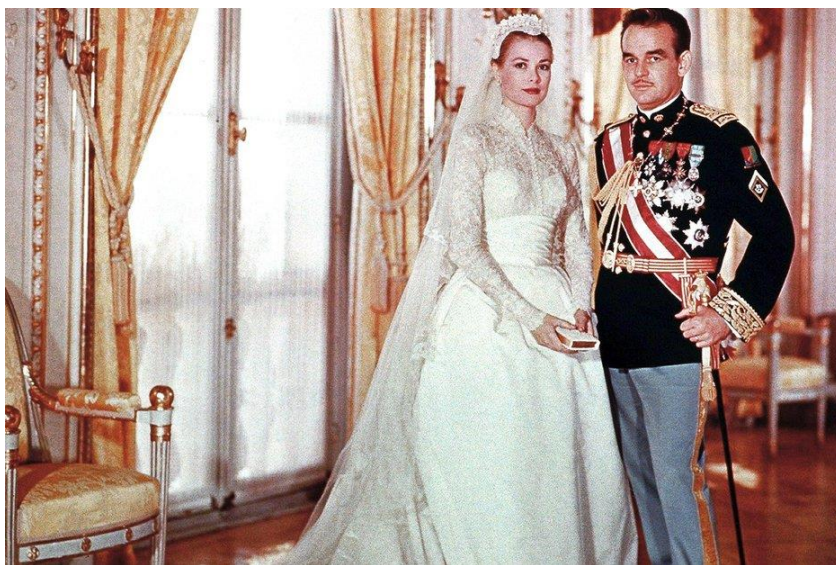
Slika 5: Monako pred Francosko-monaškim sporazumom

Leta 1863 se je začelo novo poglavje v zgodovini Monaka z ustanovitvijo **Monte-Carlo Casinoja**, kar je spodbudilo gospodarski preporod države. Princ Charles III. je prepoznal potencial igralništva in turizma ter privabil bogate obiskovalce z vsega sveta. Prav tako je bil leta 1868 uveden prvi železniški sistem, ki je povezal Monako s Parizom in drugimi deli Evrope. To je bil dokaz, da je bil sporazum s Francijo izpred dveh let najboljša odločitev, ki jo je kneževina lahko sprejela. 4 milijone frankov odškodnine so izkoristili veliko bolje kot ozemlje, ki so ga žrtvovali.

3.5. 20. STOLETJE: POLITIČNA STABILNOST IN GOSPODARSKI VZPON

V 20. stoletju je Monako postal simbol luksuza in prestiža. Med prvo in drugo svetovno vojno je kneževina ohranila nevtralnost, kar je pripomoglo k njeni politični stabilnosti. Po drugi svetovni vojni je princ Rainier III. začel obsežno modernizacijo države, s čimer je povečal njen mednarodni ugled. Takrat je tudi uvedel moratorij na gradnjo visokih stolpnic, ki so se začele množiti po svetu.

Eden najpomembnejših dogodkov tega obdobja je bila poroka princa Rainierja III. z ameriško igralko **Grace Kelly** leta 1956. Ta dogodek je pritegnil svetovno pozornost in utrdil Monako kot svetovno prestolnico glamurja.

Slika 6: Grace Kelly in Rainier III.

3.6. 21. STOLETJE: TRAJNOSTNI RAZVOJ IN DIGITALNA PREOBRAZBA

Pod vodstvom princa Alberta II., ki je prevzel oblast leta 2005, je Monako postal vodilna država na področju trajnostnega razvoja. Njegova vlada je uvedla številne projekte za zmanjšanje ogljičnega odtisa, širitev ozemlja na morju in digitalizacijo storitev. Leta 2008 je tudi preklical očetov moratorij na gradnjo visokih stolpnic, kar je še dodatno pripomoglo k prostorski stiski. Kneževina še vedno slovi kot davčna oaza, ki privablja premožne posameznike in podjetja.

4. GOSPODARSTVO

Monako je ena najbogatejših držav na svetu, znana po svojem izjemno visokem življenjskem standardu in gospodarstvu, ki temelji na storitvenem sektorju. Čeprav je kneževina majhna, ima globalni vpliv zaradi svoje davčne politike, luksuzne industrije in inovativnih ekonomskih modelov. Bruto domači proizvod (BDP) Monaka na prebivalca je najvišji na svetu, kar odraža njegovo ekonomsko uspešnost.

4.1. KLJUČNI SEKTORJI GOSPODARSTVA

- **Turizem:**

Turizem predstavlja pomemben steber monaškega gospodarstva. Monako vsako leto obišče več kot 7 milijonov turistov, ki jih privabljajo luksuzni hoteli, ekskluzivni dogodki, kot sta **Formula 1 Grand Prix** in **Monte-Carlo Rally**, ter prestižne igralnice, kot je znameniti **Monte-Carlo Casino**. Kneževina ponuja tudi številne kulturne in zgodovinske znamenitosti, kot so **Knežja palača**, **Oceanografski muzej** in **Eksotični vrt**.

Slika 7: Plaža Larvotto (1930)

Turizem v Monaku cilja predvsem na premožno klientelo, saj je država znana po svoji ekskluzivnosti in luksuzu. Hoteli, kot sta **Hôtel de Paris** in **Hôtel Hermitage**, so sinonim za razkošje, medtem ko restavracije z Michelinovimi zvezdicami privabljajo gurmane z vsega sveta.

- **Igralništvo:**

Monako je svetovno znan po svojem igralniškem sektorju, ki ga upravlja podjetje **Société des Bains de Mer (SBM)**, ustanovljeno leta 1863. Monte-Carlo Casino ni le finančna hrbtenica kneževine, temveč tudi simbol njenega glamuroznega sloga življenja. Kljub temu da državljani Monaka sami ne smejo igrati v igralnicah, prihodki iz tega sektorja prispevajo pomemben delež k državnemu proračunu.

- **Finančne storitve:**

Monako je davčna oaza, kar pomeni, da nima davka na dohodek za svoje rezidente, razen za francoske državljane. Zaradi te politike je kneževina privlačna za bogate posameznike in podjetja z vsega sveta. Finančni sektor vključuje bančništvo, zavarovalništvo in upravljanje premoženja.

Monako ima več kot 30 bank in finančnih institucij, ki ponujajo storitve za premožne stranke, kot so investicijsko svetovanje, zasebno bančništvo in mednarodno poslovanje. Stroga pravila o bančni tajnosti še dodatno privabljajo bogate vlagatelje.

- **Nepremičnine:**

Nepremičninski trg v Monaku je eden najdražjih na svetu. Povpraševanje po luksuznih stanovanjih je visoko, saj bogati posamezniki iščejo prebivališče v tej prestižni državi. Projekti, kot je **Tour Odéon**, simbolizirajo sodobno arhitekturo in ekskluzivnost. Zaradi omejenega prostora in visokega povpraševanja cene nepremičnin redno presegajo 50.000 evrov na kvadratni meter. K ceni močno pripomore razgled, ki ima neprecenljivo vrednost. Prav to pa je lahko dvorezen meč, saj možnost, da zaradi visokih arhitekturnih ambicij ta razgled ne bo večer, ostaja odprta.

4.2. ŠIRITEV GOSPODARSTVA

Monako si prizadeva za diverzifikacijo svojega gospodarstva, zlasti v smeri tehnologije in trajnostnih rešitev. Princ Albert II. je uvedel številne okoljske pobude, s katerimi želi zmanjšati odvisnost države od tradicionalnih gospodarskih sektorjev in spodbuditi razvoj tehnologij za obnovljive vire energije.

Nov razvojni projekt, kot je **nasipavanje ozemlja na morju (Mareterra)**, vključuje ustvarjanje novih površin za luksuzne nepremičnine in poslovne prostore ter krepi gospodarski potencial kneževine.

4.3. GOSPODARSKA STABILNOST

Monako ima zelo stabilno gospodarstvo, saj ni zadolženosti, prav tako pa ima uravnotežen proračun. Zaradi svoje majhnosti in specifičnih gospodarskih sektorjev je država odporna na globalne gospodarske krize. Močan finančni sektor, kombiniran z visokim turističnim potencialom, zagotavlja dolgoročno stabilnost.

5. ARHITEKTURA

Arhitektura Monaka odraža bogato zgodovino kneževine in njen prehod od majhne utrdbe do svetovne prestolnice luksuza in glamurja. Monako je edinstven primer mestne države, kjer se harmonično prepletajo različni arhitekturni slogi, od srednjeveških utrd in renesančnih palač do sodobnih stolpnic in futurističnih projektov. Zaradi omejenega prostora na ozemlju Monaka arhitekti in urbanisti nenehno razvijajo inovativne rešitve, ki vključujejo izkoriščanje navpičnega prostora in širitev ozemlja na morju.

5.1. ZGODOVINSKA ARHITEKTURA

- ***Srednjeveška arhitektura:***

Monako je svojo arhitekturno zgodovino začel kot trdnjava. Ena izmed najstarejših zgradb je **Knežja palača (Palais du Prince)** v četrti Monaco-Ville. Palača, ki so jo Grimaldiji zgradili v 13. stoletju, je prvotno služila kot obrambna utrdba. Njena arhitektura združuje srednjeveške elemente, kot so masivni stolpi in zaščitni zidovi, s kasnejšimi renesančnimi in baročnimi dodatki, vključno z bogato okrašenimi notranjimi prostori.

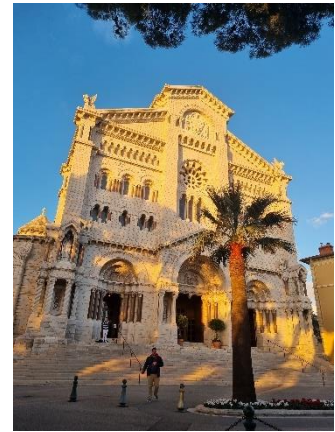
Slika 8: Knežja palača

- ***Renesansa in barok:***

V 16. in 17. stoletju je arhitektura Monaka doživela vplive renesanse in baroka. To obdobje je zaznamovano z elegantnimi fasadami, simetričnimi strukturami in bogato dekoracijo. Knežja palača je bila v tem času večkrat prenovljena in razširjena, zlasti notranjost, ki je danes bogato okrašena s freskami in baročnimi detajli.

- **Neoklasicizem:**

V 19. stoletju so se v Monaku pojavili neoklasicistični vplivi, ki so prinesli monumentalnost in simetrijo v oblikovanju stavb. Primer tega sloga je **St. Nicholasova katedrala**, znana tudi kot **Katedrala Monaka**, kjer je pokopana monaška kraljeva družina. Njena arhitektura združuje romanske in neoklasicistične elemente, z veličastno kamnito fasado in impozantno notranjostjo.

Slika 9: Monaška katedrala

5.2. OBDOBJE BELLE ÉPOQUE

Obdobje **Belle Époque** (konec 19. in začetek 20. stoletja) je pustilo močan pečat na Monaku, saj je kneževina doživela obdobje gospodarskega razcveta in postala priljubljena destinacija za evropsko elito. V tem času so nastale nekatere najbolj znamenite stavbe v Monaku, ki danes simbolizirajo njegov prestiž.

- **Monte-Carlo Casino:**

Ena najbolj ikoničnih stavb v Monaku je **Casino de Monte-Carlo**, zgrajen leta 1863. Stavbo je zasnoval znameniti arhitekt **Charles Garnier**, ki je zaslovel tudi kot arhitekt pariške opere. Kazino je mojstrovina arhitekture Belle Époque, z razkošnimi detajli, okrašenimi stebri, zlatimi ornamenti ipd. V notranjosti je prostor za igre dopolnjen z umetniškimi deli, freskami in marmornatimi elementi.

Slika 10: Monte-Carlo Casino

- **Hôtel de Paris:**

Drugi simbol obdobja Belle Époque je **Hôtel de Paris**, ki se nahaja v neposredni bližini kazinoja Monte-Carlo. Ta luksuzni hotel, zgrajen leta 1864, odlikuje klasična arhitektura z bogato dekoracijo, velikimi steklenimi okni in elegantnimi balkoni.

Slika 11: Monte-Carlo Casino in Hôtel de Paris

5.3. SODOBNA ARHITEKTURA IN ŠIRITEV NA MORJU

Slika 12: Primera monaških ulic

- **Stolpnice in moderni projekti:**

Zaradi omejenega prostora je Monako postal sinonim za inovativno in vertikalno arhitekturo. Ena najbolj znanih sodobnih stavb je **Tour Odéon**, 170-metrška stolpnica, ki je najvišja zgradba v Monaku. Ta luksuzna stanovanjska stavba vključuje apartmaje, katerih cene dosegajo rekordne zneske. Stavbo odlikujejo elegantne steklene fasade in sodobno oblikovanje.

Poleg tega Monako stalno razvija projekte, kot so **Mareterra** (predvideno dokončanje leta 2025), ki vključujejo umetno pridobivanje ozemlja z luksuznimi rezidencami in zelenimi površinami, ki bodo ozemlju Monaka dodali približno 6 hektarjev površine. Ime "Mareterra" tudi dobesedno simbolizira povezanost z naravo – "morje" (mare) in "zemlja" (terra).

Slika 15: Tloris Mareterre

Slika 16: Mareterra

Projekt se uvršča med zelo zahtevne podvige, kar v Monaku ni novost. Pri gradnji izkoriščajo svoje izkušnje iz preteklosti, med katerimi je tudi največja umetna pridobitev ozemlja, ki je Monaku uspela v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja (mestna četrt Fontvieille, velikosti 22 hektarjev). Ti projekti so primer trajnostne urbanistične politike, ki skuša rešiti prostorsko stisko.

- **Eko-arhitektura:**

Pod vodstvom princa Alberta II. je Monako začel uvajati trajnostne prakse v arhitekturo. Novi projekti vključujejo stavbe z nizko porabo energije, zelene strehe in sisteme za zbiranje deževnice. Med pomembnejše eko-projekte sodi širitev na morju, kjer bodo zgradili okolju prijazne rezidence in javne prostore.

6. ŠPORT

Šport ima v Monaku pomembno vlogo, tako v smislu nacionalne identitete kot mednarodne prepoznavnosti. Kljub majhni površini je Monako dom nekaterih najprestižnejših športnih dogodkov na svetu in se ponaša z vrhunskimi športnimi objekti. Šport ni le zabava, temveč tudi pomemben element turistične industrije in promocije kneževine.

6.1. FORMULA 1 – MONACO GRAND PRIX

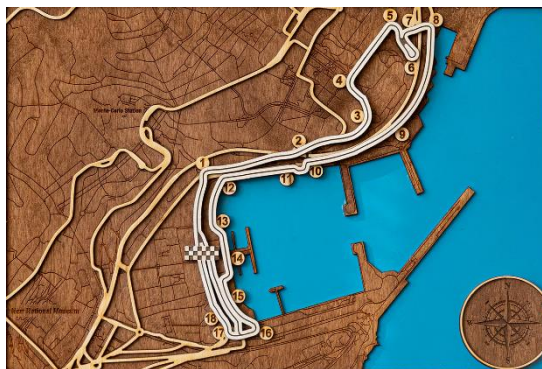
Eden najbolj prepoznavnih športnih dogodkov v Monaku je **Formula 1 Grand Prix**, ki poteka vsako leto na znamenitem mestnem dirkališču **Circuit de Monaco**. To je ena najbolj prestižnih in zahtevnih dirk v koledarju Formule 1, saj ozke ulice in številni ovinki zahtevajo izjemno natančnost in spretnost voznikov.

Dirka, ki poteka od leta 1929, privablja svetovno elito avtomobilskega športa in milijone gledalcev po vsem svetu. Sama dirka prinaša Monaku velik turistični in gospodarski doprinos, saj si jo vsako leto ogledajo številni obiskovalci iz tujine.

V zadnjih letih se med najboljše dirkače uvršča tudi Charles Leclerc, ki je rojen v kneževini in ga dojemajo kot svojega častnega predstavnika, kljub temu da ima zaradi strogih monaških pogojev le francosko državljanstvo. Vozi za moštvo Ferrari in redno izkazuje svoj talent.

Slika 17: Charles Leclerc

Slika 13: Trasa dirkališča

- **Značilnosti dirkališča:**

Steza velja za eno najzahtevnejših v Formuli 1 zaradi ozkih mestnih ulic, ostrih ovinkov in minimalnega prostora za napake. Dolga je **3,337 kilometra**, dirkači pa morajo prevoziti 78 krogov, kar skupno znese nekaj več kot 260 kilometrov.

Proga je izjemno težka za prehitevanje, zato so kvalifikacije ključen del dirkaškega vikenda. Upokojeni trikratni svetovni prvak – Brazilec Nelson Piquet je to dirko rad primerjal z vožnjo kolesa po dnevni sobi. Zanimivo je tudi, da danes zagotovo ne bi bila uvrščena na koledar Formule 1 iz varnostnih razlogov, na le tem jo ohranja le njena pomembnost, ki se navezuje na sentimentalno vrednost in interes, ki ga vzbuja (gledanost).

6.2. NOGOMET

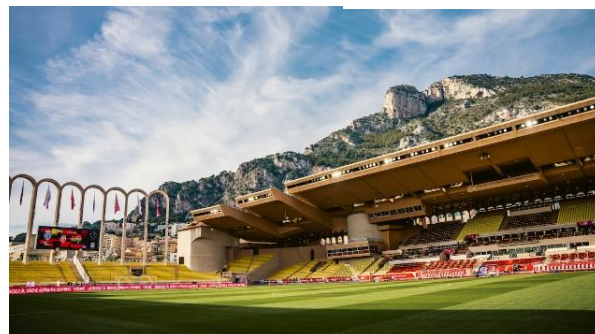
Nogomet ima v Monaku dolgo tradicijo, glavna športna organizacija pa je **AS Monaco**, ki velja za enega najuspešnejših nogometnih klubov v Franciji. Klub je bil ustanovljen leta 1924 in tekmuje v francoski **Ligue 1**, kjer je osvojil več državnih naslovov in pokalnih lovorik. Klub je znan tudi po svoji mladinski akademiji, ki je razvila številne vrhunske igralce, kot so **Thierry Henry**, **Kylian Mbappé** in **Emmanuel Petit**.

Slika 14: Grb AS Monaco

- **Stade Louis II:**

Dom AS Monaco FC je stadion **Stade Louis II**, ki se nahaja v četrti Fontvieille. Stadion je znan po svoji moderni arhitekturi in vključuje kapaciteto približno 18.500 gledalcev ter večnamenski kompleks z atletsko stezo, bazenom in dvorano za dvoranske športe.

Slika 15: Stade Louis II.

- **Monaška nogometna reprezentanca:**

Nogometna reprezentanca Monaka tekmuje le na polprofesionalnih tekmovanjih, kar je zelo zanimivo, saj imajo vse pogoje za profesionalno aktivnost. Ne najdemo je na Uefini ali Fifini listi, kar jim onemogoča nastop na velikih turnirjih, kot sta evropsko in svetovno prvenstvo. Ker je klubski nogomet na tako visokem nivoju, menijo, da bi si z reprezentančnim nogometom le kvarili ugled, zaradi česar je postavljen na stranski tir.

6.3. ATLETIKA

Monako je aktiven tudi na področju atletike in gosti prestižni atletski miting **Herculis**, ki je del **Diamantne lige**. Dogodek vsako leto privabi najboljše atlete z vsega sveta in poteka na stadionu **Stade Louis II**.

Herculis je znan po doseganju vrhunskih rezultatov, vključno s svetovnimi rekordi, saj so pogoji na stadionu idealni za vrhunske športne predstave.

6.4. JADRANJE IN VODNI ŠPORTI

Monako ima dolgo tradicijo v jadraniu, zahvaljujoč svoji legendarni obmorski lokaciji. **Yacht Club de Monaco**, ustanovljen leta 1953, je središče jadranskega življenja v kneževini in organizira številne prestižne dogodke, kot so regate in mednarodni tekmovalni turnirji (Monaco Classic Week, Monaco Solar & Energy Boat Challenge ...).

Slika 16: Monaco Yacht Club

Yacht Club de Monaco

Slika 17: Yacht Club de Monaco

Yacht Club, ki ga je zasnoval britanski arhitekt Norman Foster, velja za simbol modernosti in luksuza, saj združuje funkcionalnost s prestižem. Svoja vrata je odprl leta 2014. Danes ima več kot 2500 članov iz več kot 70 držav, med katerimi so številni svetovno znani navtiki, poslovneži in zvezdniki.

Poleg jadranja so v Monaku priljubljeni tudi drugi vodni športi, kot so kajakaštvo, veslanje, potapljanje itd.

6.5. TENIS

Monako gosti tudi enega najbolj prestižnih teniških turnirjev na svetu z zgodovino, ki sega v leto 1897 – **Monte-Carlo Rolex Masters**, ki je del serije ATP Masters 1000. Turnir poteka na peščenih igriščih **Monte-Carlo Country Cluba** in je znan po svoji edinstveni lokaciji s čudovitim razgledom na Sredozemsko morje.

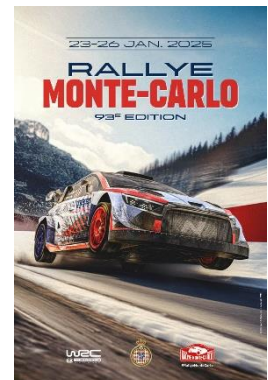
Turnir je priljubljen med igralci in gledalci zaradi izjemne organizacije in sproščenega vzdušja. Na njem so zmagovali številni legendarni igralci, kot so **Rafael Nadal**, **Roger Federer** in **Novak Đoković**.

6.6. AVTOMOBILIZEM IN MOTOCIKLIZEM

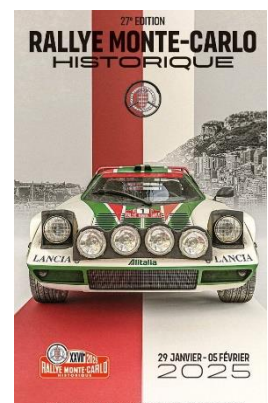
Poleg Formule 1 je Monako znan tudi po drugih avtomobilističnih in motociklističnih dogodkih. Eden izmed njih je **Monaco ePrix**, dirka električnih vozil Formule E, ki promovira trajnostno mobilnost. Električni dirkalniki se spopadejo na skrajšani različici mestnega dirkališča, dogodek pa je simbol kneževine, ki se zavezuje k okoljski trajnosti.

Kneževina vsako leto tudi organizira Monte-Carlo Rally, ki ima začetek in cilj v Monaku. Letošnji dogodek je bil baziran v francoskem mestu Gap, v francoskih Alpah, ki je od Monaka oddaljen za približno 140km zračne razdalje. Sama dirka je zato znana po zimskih razmerah ter ozkih gorskih cestah.

Nekaj dni pozneje pa se organizira tudi Zgodovinski Monte-Carlo Rally, katerega program se navezuje na tradicijo reli dirk in vključuje klasične reli avtomobile ter različne štartne lokacije iz velikih evropskih mest in skupni konec v kneževini. Od sodobnega Monte-Carlo Rally-ja se razlikuje tudi v tem, da ni klasičen hitrostni reli. Namesto tega je zmagovalec tisti, ki se najbolj natančno drži že vnaprej predpisanih povprečnih hitrosti (reli regularnosti).

Slika 18: Poster za Monte-Carlo Rally 2025

Slika 19: Poster za Zgodovinski Monte-Carlo Rally 2025

6.7. PODPORA ŠPORTU

Monako aktivno podpira šport preko **Monaškega olimpijskega komiteja (COM)**, ki je bil ustanovljen leta 1907. Kneževina je članica Mednarodnega olimpijskega komiteja in redno sodeluje na olimpijskih igrah, čeprav njeni športniki zaradi majhnosti države običajno ne osvajajo medalj. Šport ima tudi posebno mesto v srcu Princa Alberta II. Sam se je že v zgodnji mladosti ukvarjal z judom in prišel vse do črnega pasu. V študentskih letih pa je pridobljene izkušnje začel usmerjati v bob in leta 1988 celo nastopil na zimskih olimpijskih igrah v Calgaryju kot reprezentant. Monaške barve je zastopal še na naslednjih štirih olimpijskih igrah, a nikoli ni uspel preseči svoje najboljše uvrstitve iz Kanade (25. mesto v dvosedu).

Slika 20: Knez Albert II. na OI

7. KULTURNA DEDIŠČINA IN UMETNOST

Monako ponuja izjemno bogato kulturno dediščino in umetniško življenje. Kneževina je skozi stoletja privabljala umetnike, arhitekte, glasbenike in pisatelje z vsega sveta, ki so prispevali k njenemu kulturnemu razcvetu. Danes Monako združuje tradicionalno in sodobno umetnost ter svojim prebivalcem in obiskovalcem ponuja bogat spekter kulturnih dejavnosti.

7.1. MONAKO-VILLE

Staro mestno jedro, znano tudi kot "**Le Rocher**" (Skala), je s svojimi ozkimi ulicami, srednjeveškimi zgradbami in zgodovinskim šarmom del pomembne kulturne dediščine Monaka. Tukaj se nahajajo ključne znamenitosti, kot so **Katedrala svetega Nikolaja**, **Oceanografski muzej** in **Knežja palača**.

Oceanografski muzej

Oceanografski muzej, ustanovljen leta 1910 pod pokroviteljstvom princa Alberta I., je ena najbolj znanih kulturnih ustanov Monaka. Stavba združuje znanost, umetnost in zgodovino ter vključuje obsežno zbirko morskih fosilov, modelov ladij in umetniških del z navtično tematiko.

Slika 26: Oceanografski muzej

Slika 27: Akvarij

7.2. EKSOTIČNI VRT (JARDIN EXOTIQUE)

Eksotični vrt je eden izmed najbolj impresivnih botaničnih vrtov v Evropi, ki vključuje redke vrste rastlin iz puščav in tropskih krajev. Vrt je ne samo naravni, temveč tudi kulturni zaklad, saj obiskovalci lahko uživajo v edinstvenih razgledih na Monako in Sredozemsko morje.

Slika 21: Eksotični vrt

7.3. GLASBA IN GLEDALIŠČE

- ***Opéra de Monte-Carlo:***

Monte-Carlo Opera je prestižna operna hiša, ki je del **Casino de Monte-Carlo**. Stavba, ki jo je zasnoval Charles Garnier, odraža arhitekturno veličastnost obdobja Belle Époque. Operna hiša, ki je bila ustanovljena leta 1879, je gostila številne svetovno znane glasbenike, skladatelje in pevce. Danes je pomembno kulturno središče, kjer se odvijajo opere, baleti in koncerti klasične glasbe.

- ***Filharmonija Monaka:***

Monako se ponaša tudi z vrhunsko **Filharmonijo Monaka (Orchestre Philharmonique de Monte-Carlo)**, ki redno nastopa v **Auditorium Rainier III**. Orkester je znan po svoji vrhunski interpretaciji klasične glasbe in sodelovanju s priznanimi dirigenti in solisti.

- ***Festival umetnosti Printemps des Arts:***

Pomladni umetniški festival (Printemps des Arts) je eden izmed vrhuncev monaškega kulturnega koledarja. Ta večtedenski dogodek vključuje koncerte, gledališke predstave, plesne nastope in razstave vizualne umetnosti, ki privabljajo umetnike in občinstvo z vsega sveta.

- ***Mednarodni cirkuški festival:***

Je eden najprestižnejših cirkuških dogodkov na svetu, ustanovljen leta **1974** s strani princa Rainierja III. Poteka vsako leto januarja in predstavlja vrhunske artistske nastope, pri čemer najboljši prejmejo prestižno nagrado "**Zlati klovn**" (oskar v cirkuškem svetu). Festival danes vodi princesa Stéphanie, ki ohranja njegovo tradicijo in prestiž.

7.4. LIKOVNA UMETNOST

- ***Muzeji in galerije:***

Monako je dom številnih muzejev in umetniških galerij, ki ponujajo vpogled v zgodovino in sodobno umetnost. Poleg Oceanografskega muzeja je pomemben tudi **Nouveau Musée National de Monaco (NMNM)**, ki je posvečen sodobni umetnosti in kulturni dediščini. Muzej ima dve lokaciji: **Villa Paloma** in **Villa Sauber**, kjer se redno prirejujejo razstave domačih in tujih umetnikov.

- ***Umetnost na javnih površinah:***

Monako je znan po številnih skulpturah in umetniških delih, ki krasijo javne prostore. Po mestu lahko najdemo dela znanih umetnikov, kot so **Fernando Botero**, **Arman** in **Anish Kapoor**.

7.5. BALET MONTE-CARLO IN DRUGE PLESNE AKTIVNOSTI

Balet Monte-Carlo (Les Ballets de Monte-Carlo) je ena najuglednejših baletnih družb na svetu. Družbo je ustanovila princesa Grace leta 1985, danes pa jo vodi Jean-Christophe Maillot, ki je znan po svojih inovativnih koreografijah. Baletna družba redno nastopa na mednarodnih odrih, njeni nastopi pa vključujejo sodobne in klasične baletne predstave.

Od leta 1948 se vsako leto izvaja največja dobrodelna prireditev kneževine – Ples Rdečega križa. Obiskujejo ga člani knežje družine in druge svetovno znane vplivne osebnosti.

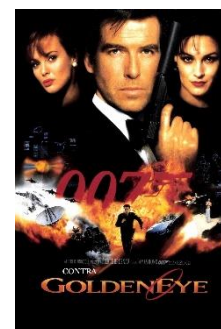
Nekaj let kasneje, leta 1954 pa se je pojavil tudi Ples vrtnic, ki je prav tako popularna dobrodelna prireditev, ki pa zbira denar za Fundacijo princese Grace.

7.6. KNJIŽEVNOST

Monako je skozi zgodovino navdihnil številne pisatelje in pesnike. Ena izmed najbolj znanih del, ki opisujejo Monako, je roman "**Monte-Carlo Story**", ki raziskuje življenje v tem luksuznem okolju. Kneževina se pojavlja tudi v delih Agathe Christie in Iana Fleminga, kjer služi kot prizorišče napetih zgodb.

7.7. FILMSKA INDUSTRIJA

Monako je tudi priljubljena lokacija za snemanje filmov, saj ponuja edinstvene kulise luksuznega okolja. Med znanimi filmi, posnetimi v Monaku, so "**To Catch a Thief**" (Alfred Hitchcock) in številni filmi o Jamesu Bondu. Leta 1961 je bil ustanovljen **Monte-Carlo Television Festival**, ki nagraduje najboljše televizijske produkcije z vsega sveta.

Slika 22: James Bond
- Zlato oko

7.8. TRADICIJE IN PRAZNOVANJA

Monako ohranja bogato tradicijo z različnimi praznovanji in dogodki, kot so:

- **Nacionalni dan Monaka (19. november):** Dan, ko Monako praznuje svojo zgodovino in kulturo z različnimi dogodki, procesijami in ognjemeti.
- **Karneval in dogodki ob pustu:** Tradicionalni dogodki, ki vključujejo parade, glasbo in ples.
- **Božični trgi:** Vsako leto v decembru Monako priredi čudovite božične sejme, ki vključujejo lokalne umetniške izdelke, hrano in praznično vzdušje.
- **Dan sv. Devote (27. januar):** Sveta Devote je zavetnica Monaka, mlada kristjanka s Korzike, ki je bila okoli leta 303 n. št. mučena zaradi vere. Po legendi je njeno telo priplavalo do obale Monaka, kjer so jo domačini častili in ji posvetili cerkev. Njen god praznujejo 27. januarja z verskimi slovesnostmi in tradicionalnim sežigom čolna.

8. DRUŽBENI IN POLITIČNI SISTEM

Monako je konstitucionalna monarhija, kar pomeni, da ima knez (vladar) pomembno, vendar omejeno vlogo v politiki države. Trenutni vladar, **Princ Albert II.**, je na prestolu od leta 2005, vendar njegova moč ni absolutna. Knez ostaja pomemben politični akter, vendar je njegova vloga regulirana z ustavo Monaka, sprejeto leta 1962, ki določa jasne meje njegovih pristojnosti. Monako je s tem združil tradicionalno monarhijo z modernim političnim sistemom, kjer ključne politične odločitve niso prepuščene samo knezu, temveč so delno odvisne tudi od izvoljenih predstavnikov in zakonodajnih organov.

8.1. IZVRŠILNA VEJA OBLASTI

Izvršilna veja oblasti v Monaku je sestavljena iz **Ministrskega sveta**, ki ga vodi **predsednik vlade**. Predsednika vlade imenuje knez, vendar mora biti pred tem odobren s strani Nacionalnega sveta (parlamenta). Ministrski svet izvaja vsakodnevno vladanje in ima pristojnost odločati o številnih političnih vprašanjih, kot so gospodarska, socialna in zunanje-politična vprašanja. Knez je odgovoren za imenovanje ključnih članov vlade, vendar ministri in predsednik vlade običajno opravljajo svojo funkcijo na podlagi politične podpore v zakonodajnem telesu.

8.2. ZAKONODAJNA VEJA OBLASTI

Monako ima **Nacionalni svet** (Conseil National), ki je enodomni parlament, sestavljen iz **24 članov**. Polovico teh članov izvolijo državljani Monaka na splošnih volitvah, preostale člane pa imenuje knez. Nacionalni svet obravnava zakonodajo, sprejema proračun, odobrava vlado in ima pomembno vlogo pri odločanju o ključnih nacionalnih vprašanjih. Čeprav so pristojnosti Nacionalnega sveta omejene, ima pomembno vlogo pri nadzoru nad delovanjem vlade in pripravi novih zakonov. V praksi se zakonodajni organ ukvarja predvsem z zakonodajo, ki je povezana z gospodarskimi, socialnimi in davčnimi vprašanji.

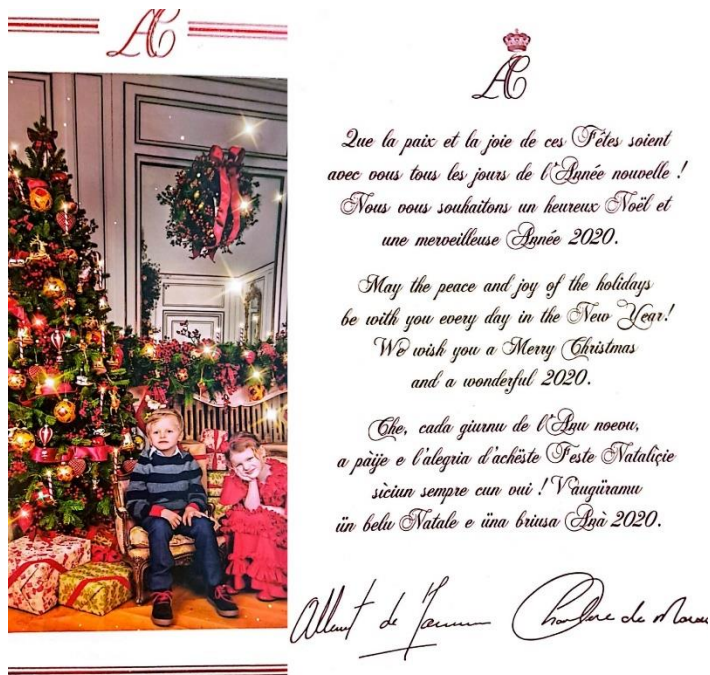
8.3. PRAVOSODNI SISTEM

Pravosodni sistem Monaka temelji na **francoskem civilnem pravu**, kar pomeni, da so zakoni in predpisi oblikovani na podlagi kodeksov, ki so podobni tistim v Franciji. Čeprav knez nominira visoke sodnike, pa pravosodni sistem ohranja neodvisnost, saj se sodniki pri svojem odločanju zanašajo na zakone in pravne precedense, ne pa na politične vplive. V Monaku delujejo različna sodišča, vključno z **vrhovnim sodiščem**, ki obravnava ključna pravna vprašanja, in s **specializiranimi sodišči**, ki se ukvarjajo z gospodarskimi in civilnimi primeri.

8.4. DRUŽBENI SISTEM IN DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

Monako je ena od najbolj ekskluzivnih in bogatih držav na svetu, kar vpliva na njegov družbeni sistem. **Prebivalstvo Monaka** šteje le okoli 39.000 prebivalcev, vendar pa ima država zato največjo gostoto naseljenosti v svetovnem merilu. Monako je specifičen, saj je **državljanstvo** zelo težko pridobiti; večina prebivalcev so **tujci**, predvsem **Francozi, Italijani** in drugi Evropejci, ki živijo in delajo v Monaku, vendar nimajo državljanstva.

Danes je uradni jezik v kneževini francoščina, že od leta 1861, ko je zamenjala italijanščino. Uporablja se v upravi, izobraževanju in zakonodaji. Seveda pa sta zaradi kulturne raznolikosti prebivalcev zelo razširjena angleščina in italijanščina, ki se dobro ohranjata v vsakdanjem življenju, saj je približno 20% prebivalcev italijanskih korenin. Prav poseben primer pa je tradicionalni jezik **monaščina** (monaški jezik), ki je narečje stare ligurščine (uradni jezik kneževine do leta 1815), zaradi česar ima veliko italijanskih prvin. Kljub temu, da ga govori le peščica prebivalcev, ima pomembno kulturno vrednost. Ni uradni jezik, a ga kneževina dobro ohranja; Na to je država bolj pozorna od leta 1980, ko je bil jezik že resno ogrožen zaradi dominantnosti francoščine. Opazimo ga lahko na tablah za ulice, kjer je vedno zapisan poleg francoskega zapisa. Njegova pomembnost se odraža tudi na božično-novoletnih čestitkah, ki jih mentor Tomaž Pšenica dobiva že vrsto let s strani protokolarnega servisa Princa Alberta II. (v francoščini, angleščini in monaškem jeziku). Poleg tega je monaščina tudi obvezen predmet v šolah.

Slika 23: Božično-novoletna čestitka Alberta II.

Monako je zaradi svojih ugodnih davčnih politik eden izmed najbolj zaželenih krajev za premožne posameznike in podjetja. Država je **davčna oaza**, saj ni osebnih davkov za prebivalce, kar pomeni, da tisti, ki prebivajo v Monaku, ne plačujejo davkov na svoje dohodke. To je privabilo številne milijonarje in milijarderje, ki so v Monaku našli gospodarsko in finančno zaščito. Med njimi so tudi Novak Đoković ter slovenska kolesarja Primož Roglič in Tadej Pogačar.

8.5. VARNOST IN ZUNANJI ODNOSI

Monako je znan po svoji izjemno **visoki stopnji varnosti**, saj kneževina zagotavlja visoko zaščito za prebivalce in obiskovalce, s posebno pozornostjo do varnosti princa in drugih pomembnih oseb. Zaradi svoje majhnosti in bogastva, Monako nima lastnih oboroženih sil, vendar je zaščiten s strani **Francije**, ki ima z Monakom vojaške in obrambne dogovore.

Zunanjepolitično Monako ohranja zelo tesne **diplomatske odnose z večino evropskih držav, zlasti Francijo**, s katero deli odprte meje. Monako ni član Evropske unije, vendar sodeluje v številnih mednarodnih organizacijah, zlasti na področju **finančnih regulacij**, kjer išče rešitev za uravnoteženje svoje vloge kot davčnega raja z globalnimi pritiski za bolj transparentne davčne prakse. Kljub temu pa je povezan s schengenskim območjem, kar prebivalcem močno olajša potovanje iz države. Prav tako je tudi uradna valuta v kneževini evro; imajo celo svoje kovance s simboli države.

Monaški evrokovanci (2006) – zadnja stran		
0,01 €	0,02 €	0,05 €
		
Grb knežje rodbine Grimaldi		
0,1 €	0,2 €	0,5 €
		
Monogram kneza Alberta II. Grimaldija		
1 €	2 €	Rob kovanca za 2 €
		Številka 2 med dvema zvezdicama, izmenično obrnjena na glavo, skupaj šestkrat
Knez Albert II. Grimaldi		
2 ★ ★ 2 ★ ★ 2 ★ ★ 2 ★ ★ 2 ★ ★		

Slika 24: Monaški evrokovanci

9. TRAJNOSTNI RAZVOJ IN PRIHODNOST MONAKA

Monako se osredotoča na trajnostni razvoj in se zavzema za implementacijo politik, ki zmanjšujejo okoljski odtis ter spodbujajo trajnostne prakse na različnih področjih. Zaradi svoje geografske lege, visoke gostote naseljenosti in velikega števila premožnih prebivalcev kneževina potrebuje inovativne rešitve za obvladovanje okoljskih izzivov, ki jih prinaša takšna specifična situacija.

9.1. OKOLJSKI IZZIVI

Monako, ki je obdan z morjem in ima le omejen prostor za širitev, se sooča z izzivi, kot so **onesnaženje zraka**, **segrevanje morja** in **prebivalstvo**, ki ustvarja velik pritisk na infrastrukturo. Kljub temu da Monako nima večjih industrijskih dejavnosti, se sooča z okoljskimi izzivi, povezanimi s transportom, turizmom in razkošnim življenjskim slogom svojih prebivalcev, ki pogosto zahteva velike količine energije in virov.

9.2. TRAJNOSTNE POLITIKE

Monako si prizadeva za zmanjšanje vpliva na okolje z implementacijo politik, ki se osredotočajo na energetske učinkovitost, obnovljive vire energije ter zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Ena izmed ključnih pobud je zavezanost Monaka k **zeleni energetski prihodnosti**. Kneževina se je zavezala, da bo v prihodnosti povečala rabo **sončne energije**, ki je primerna za tople in sončne razmere v regiji. Na strehe številnih stavb v Monaku so že nameščene **sončne celice**, ki prispevajo k zmanjšanju emisij CO₂.

Poleg tega Monako aktivno spodbuja **električna vozila**, ki jih je mogoče pogosto opaziti v mestu, saj kneževina vlaga v infrastrukturo za polnilne postaje in nudi finančne spodbude za lastnike električnih vozil. **Kolesarski promet** in **pešpoti** so prav tako del trajnostne prometne politike, saj si Monako prizadeva zmanjšati emisije iz transporta in izboljšati kakovost zraka.

9.3. RABA OBNOVLJIVIH VIROV IN KROŽNO GOSPODARSTVO

Monako je eden izmed pionirjev na področju trajnostne gradnje in racionalne rabe virov. **Krožno gospodarstvo** je v središču trajnostnih načrtov, ki vključujejo reciklažo, zmanjšanje odpadkov ter spodbujanje ponovne uporabe materialov v gradbeništvu. Vse večje število projektov v Monaku vključuje **zeleno stavbo**, ki so zasnovane z mislijo na energetske učinkovitost in trajnostne materiale. Ta pristop ne pripomore le k zmanjšanju vplivov na okolje, ampak omogoča tudi dolgoročne finančne prihranke.

V okviru trajnostnih projektov se Monako osredotoča tudi na **varčevanje z vodo**, ki je pomemben vir v tako gosto naseljenem območju. Uvedene so tehnologije za zbiranje deževnice ter uporaba **vodnih črpalk** in **senzorjev za optimizacijo rabe vode** v različnih gospodarskih sektorjih in v stanovanjskih objektih.

9.4. VARSTVO MORSKEGA OKOLJA

Kot obalna država ima Monako izjemno pomembno odgovornost za **ohranjanje morskega ekosistema**. Zaradi svoje geografske lege je Monako posebej občutljiv na vplive **podnebnih sprememb**, kot so dvigovanje gladine morja in kislost oceana. V okviru trajnostnega razvoja Monako sodeluje v več iniciativah za **varstvo morja**, vključno z bojem proti **onesnaženju s plastiko** in **ohranjanje morskega življenja**. Kneževina aktivno podpira raziskave, povezane s podnebnimi spremembami in varstvom oceanov, in sodeluje z **mednarodnimi organizacijami**, kot je **Mednarodna organizacija za zaščito morja (IMO)** ter **Barcelonska konvencija**.

9.5. TRAJNOSTNI TURIZEM

Ena od glavnih gospodarskih panog, ki jo Monako že nekaj časa razvija, je trajnostni turizem. Prebivalci in obiskovalci so pozvani k **odgovornemu ravnanju z viri**, zmanjševanju odpadkov in uživanju v lokalnih ekoloških produktih. Številni luksuzni hoteli in restavracije v Monaku ponujajo **trajnostne storitve**, kot so uporaba lokalnih in ekoloških sestavin ter energetsko učinkoviti objekti. Monako si prizadeva za zmanjšanje vpliva turizma na okolje, ne da bi pri tem žrtvoval svojo privlačnost kot luksuzna destinacija.

9.6. PRIHODNOST MONAKA: SMERI RAZVOJA

V prihodnosti bo Monako še naprej vlagal v trajnostne projekte, saj si prizadeva ohraniti svoj status ene izmed najbogatejših in najprivlačnejših destinacij na svetu, hkrati pa ohranjati okolje in kakovost življenja svojih prebivalcev. Zaradi omejenih virov in prostorskih možnosti bo kneževina verjetno še naprej inovirala na področju **pametnih mest** in **trajnostne urbanizacije**, s poudarkom na visoki energetski učinkovitosti, ekološkem dizajnu ter optimizaciji infrastrukture. Prav tako bo Monako verjetno še naprej aktivno sodeloval v mednarodnih pobudah za zmanjšanje podnebnih sprememb in povečanje globalne trajnosti.

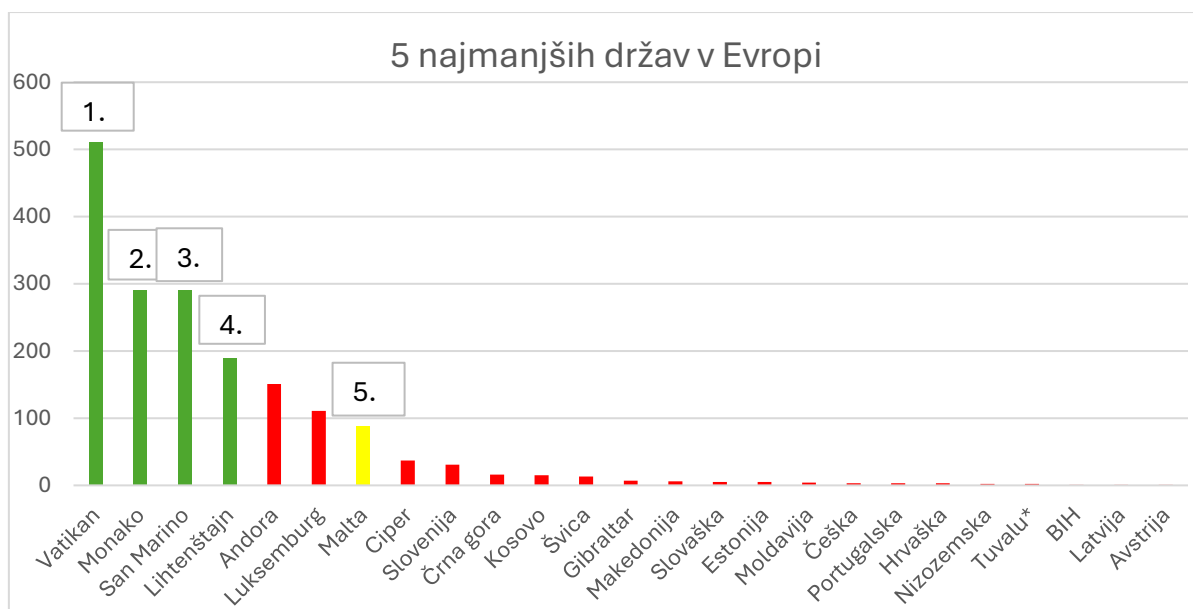
Kljub tem naporom se kneževina zaveda, da je nujno prilagoditi svojo prihodnost na globalne izzive, kot so podnebne spremembe in gospodarski pritiski, hkrati pa ohraniti svojo prepoznavnost kot gospodarski in finančni center ter ekskluzivna destinacija za bogate in znane.

10. REZULTATI ANKETE IN RAZPRAVA

Anketo sestavlja 5 vprašanj, ki preverjajo tako poznavanje celotne Evrope v smislu velikosti po površini, kot tudi Kneževine Monako na podlagi lokacije in asociacij. Z mentorjem sva dobila 145 pravilno rešenih anket, katerih rezultati so naslednji:

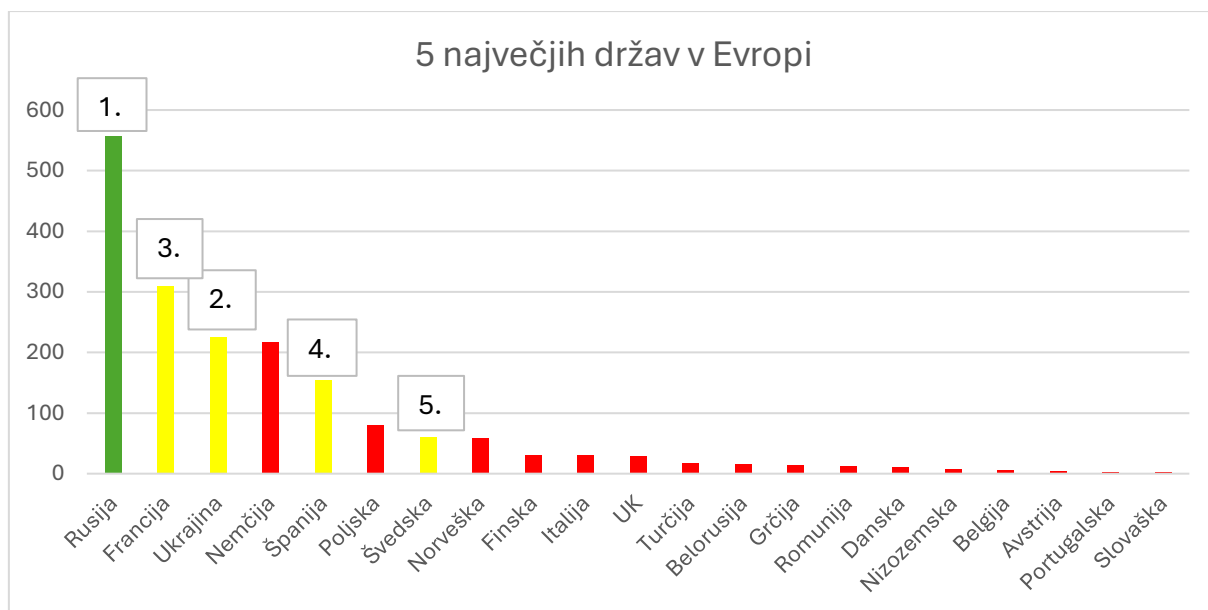
- Pri prvem vprašanju sva ugotovila, da veliko učencev in dijakov pravilno navede štiri najmanjše države, peta (Malta) pa je padla na 7. mesto. Glede na to, da sta Andora in Luksemburg pred Malto, lahko sklepamo, da so se bolj osredotočali na celinske države. Kar nekaj jih je vstavilo Slovenijo, pri tem pa je zanimivo, da sta Črna gora in Kosovo, ki sta dokaj prepoznavni državi za nas, pod njo. Nekaj odgovorov je tudi vsebovalo Gibraltar, ki ni samostojna država, temveč spada pod Združeno kraljestvo; pojavil se je tudi Tuvalu, ki je sicer četrta najmanjša država v svetovnem merilu, a se nahaja v Oceaniji.

Graf 1: Najmanjše evropske države

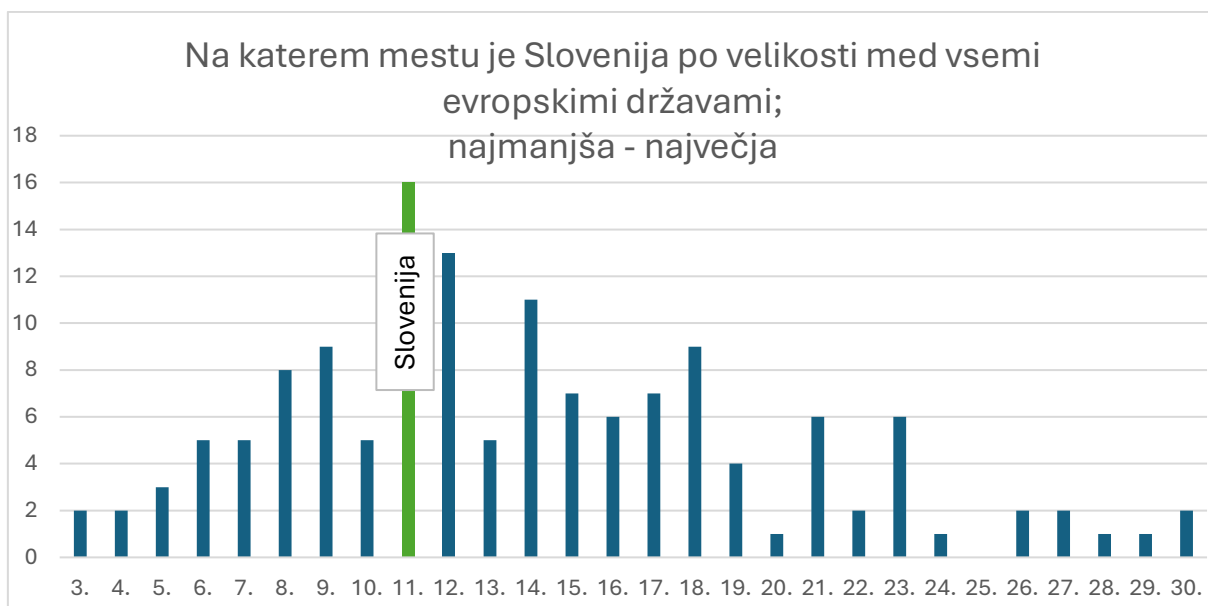
- Pri drugem vprašanju sva preverjala poznavanje največjih evropskih držav. Na pravilno mesto so postavili le največjo Rusijo, zamenjali so Francijo in Ukrajino, Španija in Švedska pa sta nekoliko prenizko. Posebej visoko sta postavljeni Nemčija in Poljska, kar si lahko razlagamo z dejstvom, da sta v srednji Evropi in posledično tudi zelo opazni na zemljevidu Evrope. Zatem sledijo kar tri skandinavske države. Ta položaj na grafu lahko pripišemo Mercatorjevi projekciji, ki jih na zemljevidih še dodatno poveča. Naslednja po vrsti je naša zahodna sosed, pri čemer je presenetljivo, da ni celo kaj višje.

Graf 2: Največje evropske države

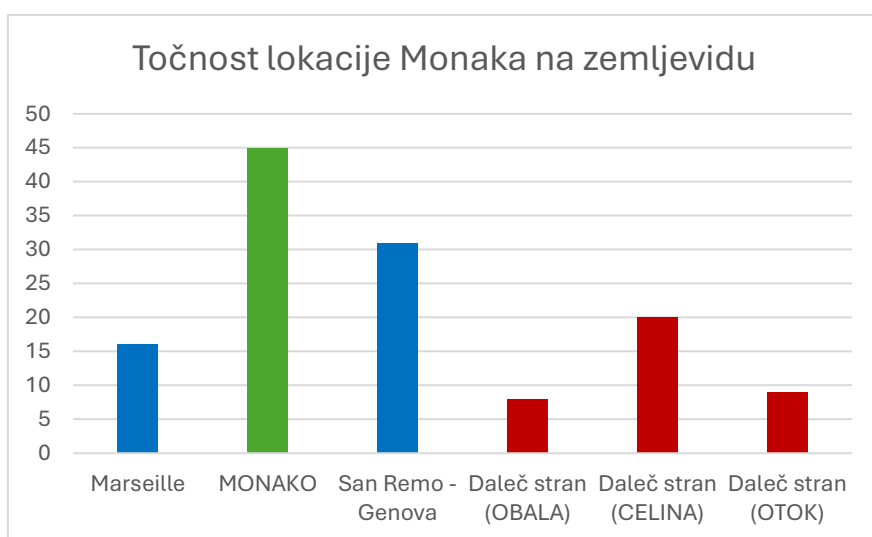
- Cilj tretjega vprašanja je bil izvedeti, na katero mesto dijaki in učenci po velikosti umeščajo našo Slovenijo, pri čemer so bili v večini zelo uspešni. Je pa možno opaziti, da se jih je nekoliko več nagibalo k višjim mestom.

Graf 3: Slovenija po velikosti

- Naslednji graf prikazuje rezultate četrtega vprašanja, ki je zahtevalo, da dijak oz. učenec s piko označi kneževino. Velika večina je imela pravo idejo, vendar delež takih, ki so označili italijansko ozemlje, tudi ni majhen. Pol manj pa je bilo takih, ki so zavili v drugo smer, vse do Marseillea. Seveda pa so bili tudi manj uspešni poskusi, pri katerih prevladujejo tisti, ki pravijo, da je Monako celinska država.

Graf 4: Lociranje Monaka

- Peto vprašanje nama je dalo tako idejo o anketirančevih asociacijah ob misli na to mestno državo, kot tudi potrditev najine teze o tem, da so najpogostejše asociacije vezane na denar in prestiž. Le-te bolj podrobno prikazuje naslednja slika. Na sliki lahko opazimo tudi besedo »puščava«. To je v praksi seveda napačen odgovor, razlog, da se je beseda pojavila, pa je zamenjava Kneževine Monako s severnoafriško Kraljevino Maroko.

Slika 25: Asociacije

11. ZAKLJUČEK

Monako je edinstvena kneževina, ki kljub svoji majhnosti igra pomembno vlogo na svetovnem prizorišču. S kombinacijo ugodne davčne politike, strateške lege in prestižnih dogodkov je uspel ustvariti podobo luksuzne in stabilne države. Njegova zgodovina, povezanost z vladarsko družino Grimaldi ter specifičen gospodarski in politični sistem so ključni dejavniki njegovega uspeha. Kljub izzivom, kot so prostorska omejitev in odvisnost od turizma ter finančnega sektorja, ostaja Monako simbol prestiža in blaginje. Njegova prihodnost bo odvisna od sposobnosti prilagajanja novim globalnim trendom, vendar ostaja eno izmed najbolj prepoznavnih in vplivnih mestnih držav na svetu.

12. VIRI IN LITERATURA

ŠEHIĆ, Denis. 2006. Geografski atlas Evrope. 1. izd., 1. nat. Ljubljana: DZS. ISBN 978-961-02-0149-6

MAXWELL, Brandt. 2004. The big book of geography. New York: Barnes & Noble. ISBN 978-0-7607-7916-3

JELINČIČ Boeta, Klemen. 2021. Jeziki in ljudstva Evrope. Ljubljana: Slovenska matica. ISBN 978-961-213-358-0

Wikipedia, Monaco. [online]. [Dostopano: 6. feb. 2025]. Dostopno na: <https://en.wikipedia.org/wiki/Monaco>

Visit Monaco, Official Monaco Tourism Website. [online]. [Dostopano: 6. feb. 2025]. Dostopno na: <https://www.visitmonaco.com/en>

Monaco Official Portal, Government of Monaco. [online]. [Dostopano: 6. feb. 2025]. Dostopno na: <https://monacodc.org/monacohome.html>

Britannica, Monaco. [online]. [Dostopano: 17. feb. 2025]. Dostopno na: <https://www.britannica.com/place/Monaco>

Monaco Official Portal, Government of Monaco. [online]. [Dostopano: 17. feb. 2025]. Dostopno na: <https://en.gouv.mc/>

Monte-Carlo Société des Bains de Mer, The Rose Ball in Monaco 2025. [online]. [Dostopano: 17. feb. 2025]. Dostopno na: <https://www.montecarlosbm.com/en/agenda/bal-de-la-rose>

The World Factbook - CIA, Monaco. [online]. [Dostopano: 17. feb. 2025]. Dostopno na: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/monaco/>

New World Encyclopedia, Monaco. [online]. [Dostopano: 17. feb. 2025]. Dostopno na: <https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Monaco>

Constructive Voices – Industry in Monaco. [online]. [Dostopano: 17. feb. 2025]. Dostopno na: <https://constructive-voices.com/sl/biotska-raznovrstnost-Monaka/>

Wikipedia – Architecture of Monaco. [online]. [Dostopano: 17. feb. 2025]. Dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Architecture_of_Monaco

Wikipedia – Sport in Monaco. [online]. [Dostopano: 17. feb. 2025]. Dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Sport_in_Monaco

Wikipedia – Politics of Monaco. [online]. [Dostopano: 17. feb. 2025]. Dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Politics_of_Monaco

Constructive Voices – Najboljše zelene zgradbe v Monaku. [online]. [Dostopano: 17. feb. 2025]. Dostopno na: <https://constructive-voices.com/sl/vrhunske-zelene-zgradbe-monaka/>

VIRI SLIK:

Slika 1: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

https://en.wikipedia.org/wiki/Monaco#/media/File:Monaco_Europe_Location.svg

Slika 2: Arhiv Eneja Šnelerja

Slika 3: Arhiv Eneja Šnelerja

Slika 4: Arhiv Eneja Šnelerja

Slika 5: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

https://hr.wikipedia.org/wiki/Grb_Monaka

Slika 6: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

https://sl.m.wikipedia.org/wiki/Slika:Flag_of_Monaco.svg

Slika 7: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]: <https://www.meisterdrucke.uk/fine-art-prints/French-School/925090/Geographic-map-of-the-Principality-of-Monaco>

Slika 8: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

<https://www.slovenskenovice.si/bulvar/tuji-traci/tri-manj-znane-zgodbe-o-grace-kelly-porocila-se-je-s-princem-in-podedovala-prekletstvo/>

Slika 9: SAINT-GERMAIN, Julia. 2023. The first hydroplane and two extensions into the sea: Larvotto`s rich history. Hello Monaco, št. 19, str. 139. ISSN 15P08559

Slika 10: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]: <https://www.getyourguide.com/sl-si/nica-l314/monako-in-monte-carlo-ponoci-z-zasebnim-voznikomvodnikom-t142728/>

Slika 11: Arhiv Eneja Šnelerja

Slika 12: Arhiv Eneja Šnelerja

Slika 13: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

<https://www.booking.com/hotel/mc/ha-tel-de-paris.sl.html?aid=356980&label>

Slika 14: Arhiv Eneja Šnelerja

Slika 15: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]: <https://www.lacosta-properties-monaco.com/en/monaco-new-developments/mareterra/>

Slika 16: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]: <https://monacolife.net/the-mighty-maraterra-to-become-a-reality-sooner-than-expected/>

Slika 17: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

<https://www.etsy.com/listing/1718298232/monaco-circuit-map>

Slika 18: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]: <https://elle.com.sg/life-culture/ferrari-f1-driver-charles-leclerc-interview-2024/>

Slika 19: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

https://en.wikipedia.org/wiki/AS_Monaco_FC

Slika 20: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

<https://billetterie.asmonaco.com/en/stade-louis-ii/presentation>

Slika 21: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

https://en.wikipedia.org/wiki/Yacht_Club_de_Monaco

Slika 22: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]: [https://www.team-](https://www.team-malizia.com/partners/yacht-club-de-monaco)

[malizia.com/partners/yacht-club-de-monaco](https://www.team-malizia.com/partners/yacht-club-de-monaco)

Slika 23: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]: <https://acm.mc/en/edition/93rd-rallye-automobile-monte%E2%80%91carlo/>

Slika 24: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]: <https://roarington.com/media-house/events/rally-monte-carlo-historique-2025>

Slika 25: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]: [https://www.monaco-](https://www.monaco-tribune.com/en/2023/12/a-look-back-at-highlights-from-monacos-olympic-games-history/)

[tribune.com/en/2023/12/a-look-back-at-highlights-from-monacos-olympic-games-history/](https://www.monaco-tribune.com/en/2023/12/a-look-back-at-highlights-from-monacos-olympic-games-history/)

Slika 26: Arhiv Eneja Šnelerja

Slika 27: Arhiv Eneja Šnelerja

Slika 28: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

https://en.wikipedia.org/wiki/Jardin_Exotique_de_Monaco

Slika 29: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

https://www.themoviedb.org/movie/710-goldeneye/images/posters?image_language

Slika 30: Arhiv Tomaža Pšenice

Slika 31: Dostopno na spletnem naslovu [14. 2. 2025]:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Mona%C5%A1ki_evrokovanci

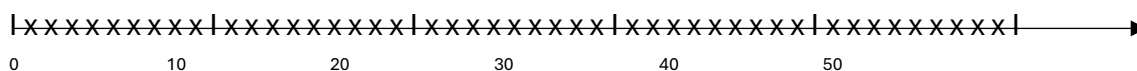
Slika 32: Arhiv Eneja Šnelerja

PRILOGA – ANKETA

1. Naštej 5 najmanjših držav (po površini) v Evropi. Začni z najmanjšo!

2. Naštej 5 največjih držav (po površini) v Evropi. Začni z največjo!

3. S črko x je označenih vseh 50 evropskih držav in sicer od najmanjše do največje. Kateri x predstavlja Slovenijo? Obkroži ga!

4. Na zemljevidu Evrope s piko označi lokacijo Kneževine Monako!

5. Katere so prve asociacije oz. na kaj najprej pomisliš ob besedi Monako?

I) _____ II) _____ III) _____